

PRAGMATIK KOMPETENTSIYAGA INTEGRATSIYALASHGAN YONDASHUV

Rashidova Kamola

SamDChTI 2-kurs magistratura talabasi

Annotatsiya: Ushbu maqola til ta'limida pragmatik kompetentsiyaning hayotiy ahamiyatini ko'rib chiqadi va ushbu muhim mahoratni o'rgatishda kompleks yondashuv tarafdori. Turli lingvistik nazariyalar va pedagogik strategiyalardan olingan tushunchalarni birlashtirib, bu yondashuv o'quvchilarni turli xil ijtimoiy kontekstlarda samarali muloqot qilish uchun zarur vositalar bilan ta'minlashga intiladi. Maqolada o'quv dasturlarini ishlab chiqish va o'qituvchilar malakasini oshirishning nazariy asoslari, amaliy tatbiq etilishi va oqibatlarini ko'rib chiqiladi.

Kalit so'zlar: pragmatik kompetensiya, til ta'limi, integratsiyalashgan yondashuv, kommunikativ tilni o'rgatish, vazifaga asoslangan til o'rgatish, ijtimoiy lingvistik kompetensiya, o'quv dasturlarini loyihalash

Samarali muloqot grammatika va lug'atni o'zlashtirishdan ustun turadi; u ijtimoiy kontekstni va tildan foydalanishni tartibga soluvchi pragmatik me'yorlarni nozik tushunishni talab qiladi. Pragmatik kompetensiya ma'noni talqin qilish, ijtimoiy o'zaro ta'sirlarni boshqarish va tilni kontekstga moslashtirish qobiliyatini o'z ichiga oladi. Ushbu maqolada til o'rganuvchilarda keng qamrovli pragmatik ko'nikmalarni rivojlantirish uchun turli xil o'qitish metodologiyalari va istiqbollarni birlashtirgan integratsiyalashgan yondashuv muhim ekanligi ta'kidlanadi [1, 96].

Til foydalanuvchilari lingvistik va pragmatik jihatdan malakali bo'lishlari uchun uzoq vaqtdan beri turli tilshunoslik nuqtai nazaridan o'rganilgan ikkala kompetentsiyani talab qiladi. Pragmatik kompetentsiyaning turli nazariyalari yoki modellari tilni o'zlashtirish, o'qitish va baholash bo'yicha tadqiqotlarda diaxronik tarzda paydo bo'lib, lingvistik va tillararo fanlarning katta e'tiborini tortdi.

Bu, ma'lumki, nazariy va amaliy tilshunoslik va unga aloqador sohalarda markaziy o'rinni egallagan zamonaviy tilshunoslikka "kompetentlik va ishlash" masalasining kiritilishi bilan boshlandi. Kompetensiya tilning grammatika yoki boshqa jihatlari bo'yicha tug'ma bilimlarni anglatadi va ishlash odatda aniq vaziyatlarda tildan haqiqiy foydalanishni ko'rsatadi. Bu "uslubiy farq" yoki "zaif da'vo" bo'lib, uni Kempbell va Uels ta'riflaydi, ammo bu ko'pchilik tilshunoslarning tomonidan, ayniqsa amaliy lingvistik sohada qabul qilinadi.

Bundan tashqari, farqlanish uchun kuchli da'vo mavjud. Kompetentsiyaning kuchli versiyasi "ma'lum bir tilning ideal ona tilida so'zlashuvchisi (yoki tinglovchisi) o'z ichiga olgan lingvistik tizim (yoki grammatika)" ni anglatadi. Qobiliyat - bu mavhum yoki kontekstsiz til bilimi bilan tavsiflangan inson qobiliyatining bir turi. Bunga parallel ravishda, ishlash "nutqni idrok etish va ishlab chiqarishda ishtirok etadigan psixologik omillarga ishora qiladi. . . nutqni idrok etish va ishlab chiqarishda jummalarning maqbulligiga e'tibor qaratish". Boshqacha qilib aytganda, uni grammatika va tildan foydalanishda ishtirok etadigan psixologik omillar o'rtasidagi o'zaro ta'sirning bir turi sifatida tushunish mumkin [2, 157].

Metodologiyalarni birlashtirish

- Integratsiyalashgan yondashuv pragmatik kompetentsiyani oshirish uchun turli xil o'qitish metodologiyalaridan foydalanadi:

- Vazifaga asoslangan tilni o'rgatish: Talabalarni pragmatik tildan foydalanishni talab qiladigan real hayotdagi vazifalarga jalb qilish, shu bilan faol o'rganish va kontekstga moslashishga yordam beradi.

- Janrga asoslangan yondashuvlar: Tilni turli janrlar ob'ekti orqali o'rgatish o'quvchilarga kontekstlarda tildan foydalanishdagi o'zgarishlarni tushunishga yordam beradi.

- Kontentga asoslangan yo'riqnoma: Ushbu yondashuv pragmatik elementlarni tabiiy ravishda birlashtirib, kontekstda til o'rganishni osonlashtirish uchun mavzu mazmunidan foydalanadi.

Pedagogik strategiyalar

- Rol o'ynash faoliyati: Haqiqiy hayot stsenariylarini taqlid qilish o'quvchilarga xavfsiz muhitda pragmatik tildan foydalanishga imkon beradi, ishonch va ravonlikni rivojlantiradi.
- Xushmuomalalik strategiyalariga e'tibor qarating: xushmuomalalik bo'yicha madaniy me'yorlarni aniq o'rgatish o'quvchilarga ijtimoiy vaziyatlarni samaraliroq muhokama qilishga yordam beradi.

Pragmatik bilimga kelsak, u kontekstni tahlil qilish orqali tushunish mumkin bo'lgan yashirin ma'noga ega bo'lgan tuzilmalarni idrok etish va takrorlashni o'z ichiga oladi. Shu nuqtai nazardan qaraganda, pragmatik ma'no tildan foydalanishning maqsadga muvofiqligi, ifoda tabiiyligi va hokazolarni o'z ichiga oladi. Bu gap darajasida yoki nutq davomida amalga oshirilishi mumkin. Muallif kontekstdagi pragmatik ma'no ifodasining besh turini aniqlaydi.

- Birinchi tur kontekstual deb ataladi.
- Ikkinchi tur - sotsiolingvistik.
- Uchinchi tur - ijtimoiy-madaniy.
- To'rtinchi tur - psixologik.
- Va oxirgisi ritorikdir [4, 295].

Canale va Swain da taklif qilingan pragmatikaning tarkibiy qismlarini qayta qurishdek tuyuladi. Canale odob nazariyasi doirasida ishlab chiqilgan ijtimoiy masofa, xushmuomalalik darajasi va boshqa tushunchalar kabi parametrlarni kiritadi. Muallif pragmatik kompetentsiyaning asosiy tarkibiy qismlari mazmunini qayta qurish uchun "ma'no" tushunchasidan boshlaydi. Shuni ta'kidlash kerakki, so'nggi bir necha o'n yilliklarda pragmatik hodisalarni turli darajada tavsiflovchi bir qancha turli modellar paydo bo'ldi. Ular o'zlarining shaxsiy qarashlarida farq qilsalar ham, ular bir nechta umumiy xususiyatlarga ega. Bu, birinchi navbatda, modellarning ikki tomonlama tuzilishiga tegishli. Bu shuni anglatadiki, bunday modellarning barchasida nutqning bevosita kodini ifodalovchi grammatik komponent deb ham ataladigan lingvistik komponent mavjud. Ikkinchi komponent kommunikativ maqsaddan kelib chiqib, tilning kontekstual ishlatilishiga qaratilgan. Pragmatik kompetentsiyadagi kontekst va ma'no o'rtasidagi bu ikki tomonlama munosabatlar barcha modellarda yaqqol namoyon bo'ladi. Bu chet tilini o'rganuvchilarda pragmatik kompetentsiyani rivojlantirish muhimligini ta'kidlaydi [3, 147].

Metodlar

Ushbu tadqiqotda kommunikativ kompetentsiya, xususan, chet tilini o'qitishda pragmatik kompetentsiya bo'yicha mavjud adabiyotlarni ko'rib chiqish, sifatli tadqiqot usuli qo'llaniladi. Tadqiqot pragmatik kompetentsiyaning turli nazariy asoslarda qanday aniqlangani va baholanganligini o'rganadi va tilni o'qitishning pedagogik oqibatlarini o'rganadi. Pragmatik kompetentsiyani o'qitish bilan bog'liq umumiy tendentsiyalar, metodologiyalar va muammolarni aniqlash uchun keng doiradagi akademik maqolalar, darsliklar va amaliy tadqiqotlar tahlil qilindi. Bundan tashqari, pragmatik kompetentsiyani chet tili o'quv dasturlariga integratsiyalash bo'yicha empirik tadqiqotlar ko'rib chiqiladi. Tadqiqotda o'quvchilarning pragmatik kompetentsiyasini baholashda qo'llaniladigan o'qitish metodologiyasi va baholash vositalarining amaliy misollari, masalan, rolli o'yinlar, nutqni yakunlash bo'yicha topshiriqlar va pragmatik xabardorlik so'rovnomalari ko'rib chiqiladi. An'anaviy til o'rgatish yondashuvlari va pragmatik kompetentsiyani o'z ichiga olgan yondashuvlarning qiyosiy tahlili, shuningdek, ushbu strategiyalarning haqiqiy sinf sharoitlarida samaradorligini ta'kidlash uchun kiritilgan [5, 78].

Pragmatik kompetentsiyani o'rgatishning kompleks yondashuvi til o'rganuvchilarni real dunyo muloqotiga tayyorlash uchun juda muhimdir. Turli pedagogik strategiyalarni birlashtirib, tildan foydalanishning kontekstual xususiyatini ta'kidlab, o'qituvchilar o'quvchilarga turli ijtimoiy kontekstlarda samarali o'zaro munosabatda bo'lish uchun zarur bo'lgan ko'nikmalarni berishi mumkin. Pragmatik kompetentsiya chet tilidagi kommunikativ kompetentsiyaning muhim tarkibiy qismidir. Bugungi globallashtirilgan dunyoda til o'rganuvchilar uchun oddiygina grammatika va lug'atni o'zlashtirishning o'zi yetarli emas; Shuningdek, ular turli xil ijtimoiy kontekstlarda tildan qanday qilib to'g'ri foydalanishni tushunishlari kerak.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Brown, P., & Levinson, S. C. (1987). Politeness: Some Universals in Language Usage. Cambridge University Press. 96-p
2. Bachman, L. F. (1990). Fundamental Considerations in Language Testing. Oxford University Press. 157-p
3. Canale, M., & Swain, M. (1980). Theoretical Bases of Communicative Approaches to Second Language Teaching and Testing. *Applied Linguistics*, 1(1), 147-p.
4. Hinkel, E. (1999). Cultural Perspectives on Language Learning and Teaching. *TESOL Quarterly*, 33(4), 295-p.
5. Rose, K. R., & Kasper, G. (2001). Pragmatic Development in a Second Language. Wiley. 78-p